

Брюксел, 17 ноември 2023 г.
(OR. en)

15162/23

SOC 745
EMPL 532
ENV 1258

БЕЛЕЖКА

От: Генералния секретариат на Съвета
До: Комитета на постоянните представители/Съвета

Относно: Проект за заключения на Съвета относно повече демокрация на работното място и екологосъобразно колективно договаряне за достойни условия на труд и устойчив и приобщаващ растеж
– *Одобряване*

1. Председателството подготви проект за заключения на Съвета, озаглавени „Повече демокрация на работното място и екологосъобразно колективно договаряне за достойни условия на труд и устойчив и приобщаващ растеж“.
2. Заключенията бяха разгледани от работна група „Социални въпроси“ на 28 септември и на 16 и 31 октомври 2023 г.
3. След неформална писмена консултация работната група постигна съгласие по заключенията във вида, поместен в приложението към настоящия документ.
4. Комитетът на постоянните представители се приканва:
 - да потвърди съгласието по текста на проекта за заключения, поместен в приложението; и
 - да предаде приложения проект за заключения за одобряване от Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси на 27 ноември 2023 г.

**Повече демокрация на работното място и екологосъобразно колективно договаряне за
достойни условия на труд и устойчив и приобщаващ растеж**

Проект за заключения на Съвета

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ:

1. Европейският съюз е основан на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека; демокрацията в нейните политически, икономически и социални измерения е от изключително значение за нашето общество.
2. Демокрацията функционира успешно, когато всеки може да участва и гласът му да бъде чул ефективно във всяка сфера от неговия живот, включително на работното му място. Демокрацията на работното място е една от основните ценности и гаранция за по-справедлива и приобщаваща социална Европа.
3. Демокрацията на работното място е част от европейския социален модел и се проявява в Съюза и неговите държави членки под различни форми — чрез информиране и консултиране на работниците, колективно договаряне, социален диалог и участието на работниците в административните, управителните или надзорните органи на всяко дружество.
4. Повече демокрация на работното място може да допринесе за устойчивото развитие на Съюза, и по-специално за конкурентоспособна и приобщаваща социална пазарна икономика, водеща до пълна заетост, достойни условия на труд и социален прогрес, както и до устойчив растеж.

КАТО ПРИПОМНЯ:

5. Членове 12, 27 и 28 от Хартата на основните права на Европейския съюз, които гарантират свободата на събранията и сдруженията, правото на информиране и консултиране на работниците на работното им място и правото на колективни преговори и действия.
6. Принцип 8 от Европейския стълб на социалните права, който се отнася до социалния диалог и участието на работниците, и Плана за действие на Европейския стълб на социалните права, представен от Комисията на 4 март 2021 г., в който се признава значението на социалния диалог, колективното договаряне, информирането, консултирането и участието на работниците и техните представители на различни равнища (включително на дружествено и секторно равнище). Принципите на Европейския стълб на социалните права и Планът за действие на Европейския стълб на социалните права играят важна роля за вдъхновяването на мерки, насочени към оформянето на икономическия преход и насърчаването на иновациите на работното място, по-специално с оглед на продължаващия двоен преход и промените в сферата на труда.
7. Социалния ангажимент, поет на Социалната среща на високо равнище в Порто през 2021 г., в който се призовава за насърчаване на социалния диалог като структурен компонент на европейския социален модел и за неговото укрепване на европейско, национално, регионално, секторно и дружествено равнище.
8. Целите на ООН за устойчиво развитие, в които като цел за развитие № 8 се определя насърчаването на приобщаващия и устойчив икономически растеж, заетостта и достойните условия на труд за всички.

9. Проучвателното становище на Европейския икономически и социален комитет от 26 април 2023 г. относно демокрацията на работното място¹, в което се посочва, че увеличаването на демокрация в сферата на труда зависи от необходимите и подходящи правни основания и от основаното на знания сътрудничество на всички участници. Това важи особено в контекста на предизвикателството на екологичния и цифровия преход.
10. Резолюцията на Европейския парламент от 11 май 2023 г. относно пътна карта за социална Европа — две години след Социалната среща на високо равнище в Порто², в която Комисията, държавите членки и социалните партньори в ЕС се призовават да работят за постигането на по-високо ниво на покритие на колективното договаряне и се призовава при финансирането от ЕС да се вземат предвид целите на публичната политика, например социалните изисквания.
11. Проучвателното становище на Европейския икономически и социален комитет от 14 юни 2023 г. относно екологосъобразното колективно договаряне³, в което се счита, че колективните преговори, водени на съответните равнища, биха могли да акцентират в по-голяма степен върху въпросите, свързани с екологичния преход, и че насърчаването на екологосъобразното колективно договаряне на всички равнища е подходящ начин за постигане на тази цел.
12. Незаконодателния доклад по собствена инициатива на Европейския парламент от 16 декември 2021 г. относно демокрацията на работното място⁴, в който се насърчава участието на работниците на дружествено равнище като начин за укрепване на демокрацията на работното място и се призовава за по-нататъшни действия в областта на информирането, консултирането и участието на работниците, работническите съвети, както и дружественото право и корпоративното управление.

¹ Проучвателно становище на Европейския икономически и социален комитет от 26 април 2023 г. относно демокрацията на работното място, SOC/746-EESC-2022: <https://www.eesc.europa.eu/bg/our-work/opinions-information-reports/opinions/democracy-work>.

² Резолюция на Европейския парламент от 11 май 2023 г. относно пътна карта за социална Европа — две години след Социалната среща на високо равнище в Порто: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0203_BG.html.

³ Проучвателно становище на Европейския икономически и социален комитет от 14 юни 2023 г. относно екологосъобразното колективно договаряне: <https://www.eesc.europa.eu/bg/our-work/opinions-information-reports/opinions/green-collective-bargaining>.

⁴ [Приети текстове — Европейска рамка за правата на участие на работниците и служителите и преразглеждане на Директивата за европейските работнически съвети — четвъртък, 16 декември 2021 г. \(europa.eu\)](#).

13. Решение (ЕС) 2023/936 на Европейския парламент и на Съвета от 10 май 2023 г. относно Европейска година на уменията, в което се призовава за мерки като насърчаване на разработването на процеси за преход и широкомащабни партньорства в областта на уменията, както и на национални, секторни и специфични за дружествата стратегии и обучение в областта на уменията, включително чрез социален диалог и участието на социалните партньори.
14. Действащо законодателство на ЕС относно участието на работниците и служителите на национално и транснационално равнище, по-специално Директива 2002/14/ЕО за създаване на обща рамка за информиране и консултиране на работниците и служителите, Директива 98/59/ЕО за колективните уволнения, както и преработената Директива 2009/38/ЕО за европейските работнически съвети и директиви 2001/86/ЕО и 2003/72/ЕО за участието на работниците и служителите в европейското дружество и Европейското кооперативно дружество.
15. Препоръката на Съвета от 16 юни 2022 г. относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата⁵, в която държавите членки се призовават да предвиждат цялостно и значимо участие, включително информиране и консултиране, на работниците на всички равнища и техните представители по отношение на предвиждането на промените и управлението на процесите на реструктуриране, включително свързаните с екологичния преход.

⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627\(04\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627(04)).

16. **За целите на настоящите заключения** „колективно договаряне“ означава всички преговори, провеждани съгласно националното право и практики във всяка държава членка между работодател, група работодатели или една или повече организации на работодатели, от една страна, и един или повече синдикати, от друга страна, за определяне на условията на труд и заетост; **„колективен трудов договор“ означава писмено споразумение относно разпоредбите за условията на труд и заетост, сключено от социалните партньори, имащи правомощията да преговарят съответно от името на работниците и работодателите съгласно националното право и практики, включително онези, които са обявени за общоприложими.**
17. Препоръката на Съвета от 12 юни 2023 г. относно укрепването на социалния диалог в Европейския съюз, в която се предоставят насоки на държавите членки например относно начините за насърчаване на социалния диалог, включително колективното договаряне, чрез осигуряване на благоприятна среда за двустранен и тристранен социален диалог и чрез систематично, съдържателно и своевременно привличане на социалните партньори да участват и осигуряване на техния достъп до съответната информация.
18. Съответните конвенции на МОТ, по-специално Конвенция № 87 за синдикалната свобода и закрила на правото на синдикално организиране и Конвенция № 98 за правото на организиране и на колективно договаряне.

КАТО ИЗТЪКВА, ЧЕ:

19. Демокрацията на работното място изисква добре функциониращи системи за колективно договаряне, насърчаване на колективното договаряне, стратегии и ефективни пространства за различните видове участие на работниците и техните представители в дадено дружество, като се отчитат различните форми на корпоративна организация, управление и надзор.
20. Различните национални модели за управление на корпоративните предприятия дават възможност за участие на работниците в това управление. Тези модели могат да допринесат за устойчив и приобщаващ растеж и достойни условия на труд и да доведат до подобряване на конкурентоспособността на дружествата и участието на работниците, както и до ангажираност с целите на дружеството.
21. Редовният, прозрачен, основан на взаимно уважение и широк диалог между социалните партньори може да създаде по-високо равнище на доверие и да допринесе за развитието на по-успешни и балансирани процеси на адаптация в контекста на многобройните промени, пред които са изправени дружествата и другите организации.
22. Екологичният и цифровият преход, заедно с другите трансформации, засягащи сферата на труда, като демографските промени и миграцията, налагат предприемането на допълнителни стъпки за укрепване на демокрацията на работното място, за да се насърчат допълнително устойчивият и приобщаващ растеж и достойните условия на труд.
23. Съществуващото законодателство на ЕС относно информирането и консултирането на работниците трябва да остане пригодно за целта и да отчита най-новите промени в сферата на труда.
24. Участието от самото начало на работниците в процесите на корпоративно вземане на решения може да бъде от полза за стратегическите решения, като по този начин се намали рискът от бъдещи конфликти.

25. Достъпът на представителите на работниците до административните, управителните или надзорните органи на дружествата е от съществено значение за интегрирането на гледната точка на работниците в системата на общото управление на дружеството, особено в рамките на транснационалните дружества, и трябва да бъде уреден в съответствие с националното законодателство или практики.
26. Цифровият преход и цифровизацията на дружествата представляват нови предизвикателства за ефективността на правата на информиране и консултиране. Те засягат физическите пространства, в които се извършва работата, а оттам и концепцията за установяване. Освен това използването на изкуствен интелект и алгоритмично управление в организацията на труда, трудовите правоотношения или новите форми на труд може да окаже въздействие върху начина, по който може да се извършва информирането и консултирането на работниците. Ефективното прилагане на правата на информиране и консултиране, както и колективното договаряне, играят решаваща роля за развитието и зачитането на правата на работниците в контекста на процесите на цифровизация, както и за използването на изкуствен интелект и алгоритми в организацията на труда и трудовите правоотношения.
27. Социалният диалог, включително колективното договаряне, на всички равнища, са идеални инструменти за насърчаване на обучението и преквалификацията на работниците, като се има предвид, че социалните партньори познават от първа ръка настоящите и бъдещите умения, необходими на пазара на труда, включително в контекста на екологичния и цифровия преход.

28. Социалният диалог, включително колективното договаряне, на всички равнища и в рамките на техните компетентности, също са от решаващо значение, за да се гарантира или подходящ преход от едно работно място към друго, създаването на качествени работни места в прехода, включително екологични работни места, или ефективно прилагане на адекватни заплати и условия на труд, включително тези, свързани със здравословните и безопасни условия на труд и ученето през целия живот.
29. Екологосъобразното колективно договаряне на всички равнища, включително на междусекторно и секторно равнище, и на дружествено, местно, регионално, национално и европейско равнище, определено като съдържанието на колективното договаряне по въпроси, свързани с екологичния преход, играе ключова роля за гарантиране на целите на Европейския зелен пакт и за прехода към неутрална по отношение на климата и приобщаваща икономика. Ролята на социалните партньори, чиято автономност трябва да се зачита, е от решаващо значение за разработването и прилагането на балансираните решения, които улесняват справедливия преход към декарбонизирана икономика и благоприятстват една екологична и социална Европа.
30. С оглед на гореизложеното демокрацията на работното място и екологосъобразното колективно договаряне за достойни условия на труд и устойчив и приобщаващ растеж изискват силни социални партньори, както и насърчаване на социалния диалог и колективното договаряне, за да се повиши неговото покритие.
31. Настоящите заключения се основават на предишната работа и политическите ангажименти, поети от Съвета, Европейския парламент, Комисията и заинтересовани страни в тази област. Тези предишни политически ангажименти са включени и в документите, изброени в приложението.

СЪВЕТЪТ ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, в съответствие с националните области на компетентност и като отчитат националните практики и зачитат ролята и автономността на националните социални партньори:

32. Да насърчават по-нататъшното развитие на различните форми на демокрация на работното място в националното законодателство или практики.
33. Да предприемат стъпки, за да продължат да подкрепят ефективното прилагане на европейската рамка за правата на работниците на информиране и консултиране, например съществуващите системи за ефективни санкции и за защита на представителите на работниците.
34. Да продължават да укрепват социалния диалог и да насърчават по-високо ниво на покритие на колективното договаряне, както и да създават условия за ефективно колективно договаряне, в тясно сътрудничество със социалните партньори, в съответствие с препоръката на Съвета от 12 юни 2023 г., като същевременно зачитат автономността на социалните партньори и принципа на свободни и доброволни преговори.
35. Да обменят опит и добри практики относно националните и европейските механизми за участие на работниците в административните, управителните или надзорните органи на дружествата.
36. Да насърчават по-нататъшното развитие на екологосъобразното колективно договаряне на междусекторно, секторно и дружествено равнище, в тясно сътрудничество със социалните партньори, като същевременно зачитат тяхната автономност и принципа на свободни и доброволни преговори.

СЪВЕТЪТ ПРИКАНВА КОМИСИЯТА, като зачита ролята и автономността на европейските и националните социални партньори:

37. Да разработи инициативи за повишаване на осведомеността относно националните правила и правилата на ЕС за правото на работниците на информиране, консултиране и участие, да подчертае основаните на доказателства положителни последици от участието на работниците и да насърчава обмена на най-добри практики между държавите членки.
38. Да допринася за укрепването на социалния диалог в ЕС и да стимулира инициативи за насърчаване на по-високо ниво на покритие на колективното договаряне, както и да създава условия за ефективно колективно договаряне, например чрез публично финансиране, подкрепа за предприятия или обществените поръчки.
39. Да продължи да обмисля, в тясно сътрудничество с европейските социални партньори, дали действащото законодателство на ЕС за информиране и консултиране на работниците продължава да бъде пригодно за целта. За тази цел трябва да бъдат взети предвид например промените, предизвикани от цифровия преход, като например използването на изкуствен интелект и алгоритмично управление в организацията на труда, трудовите правоотношения или новите форми на труд, както и предизвикателствата във връзка с ефективното прилагане на правата на информиране и консултиране в държавите членки;
40. Да обмисли необходимостта и уместността на промените в законодателството на ЕС по отношение на участието на работниците в дружествата, по-специално в транснационалните дружества. Това следва да отчита например необходимостта да се гарантира, че създаването на европейски дружества и европейски кооперативни дружества, както и трансграничните операции, не заобикалят, нито застрашават правата на участие на работниците.

41. Да насърчава социалния диалог относно цифровата трансформация на дружествата и нейното въздействие върху условията на труд и да насърчава ориентирания към човека подход при използването на изкуствен интелект, алгоритми и цифровизация, като се зачитат индивидуалните и колективните права на работниците.
42. Да насърчава развитието на екологосъобразно колективно договаряне на европейско, междусекторно, секторно и дружествено равнище при осъществяването на екологичния преход. Това развитие трябва напълно да зачита характеристиките на националните системи за колективно договаряне и може да разгледа въпроси като: новите възможности за заетост и създаването на екологични работни места; въздействието на екологичния преход върху териториалното и социалното сближаване; прехода между различните сектори на дейност; необходимото повишаване на квалификацията, обучение и преквалификация на работниците; мерките, необходими за групите работници и териториите, които са най-уязвими от промените, предизвикани от екологичния преход; здравословните и безопасни условия на труд; условията на труд; мобилността във връзка с пътуването до работното място; и осигуряването на подходящо обучение и специализация за социалните партньори.

Референтни документи

1. Междунституционални документи на ЕС

- Харта на основните права на Европейския съюз.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT>
- Европейски стълб на социалните права, прокламиран от Европейския парламент, Съвета и Комисията на 17 ноември 2017 г.
https://commission.europa.eu/publications/european-pillar-social-rights-booklet_bg

2. Законодателство на ЕС

- Директива 2001/86/ЕО на Съвета от 8 октомври 2001 г. за допълнение на Устава на европейското дружество по отношение на участието на заетите лица.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0086>
- Директива 2002/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2002 г. за създаване на обща рамка за информиране и консултиране на работниците и служителите в Европейската общност.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0014>
- Директива 2003/72/ЕО на Съвета от 22 юли 2003 г. за допълване на Устава на Европейското кооперативно дружество относно участието на работниците и служителите.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0072>
- Директива 2009/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 май 2009 г. за създаване на европейски работнически съвет или на процедура за информиране и консултации с работниците и служителите в предприятия с общностно измерение и групи предприятия с общностно измерение.
<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:122:0028:0044:BG:PDF>
- Директива (ЕС) 2019/2121 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 във връзка с презграничните преобразувания, сливания и разделяния.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L2121>

- Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 г. относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата.
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627\(04\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627(04))
- Препоръка на Съвета от 12 юни 2023 г. относно укрепването на социалния диалог в Европейския съюз.

3. Европейски парламент

- Доклад на Европейския парламент от 16 декември 2021 г. относно демокрацията на работното място: Европейска рамка за правата на участие на работниците и служителите и преразглеждането на Директивата за европейските работнически съвети.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0331_BG.html
- Резолюция на Европейския парламент от 2 февруари 2023 г., съдържаща препоръки към Комисията относно преразглеждане на Директивата за европейските работнически съвети.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0028_BG.html
- Резолюция на Европейския парламент от 1 юни 2023 г. относно укрепването на социалния диалог.
[Приети текстове — Укрепване на социалния диалог — четвъртък, 1 юни 2023 г. \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0040)

4. Европейска комисия

- Съобщение на Комисията относно укрепването на социалния диалог в Европейския съюз: оползотворяване на пълния му потенциал за управление на справедливи преходи
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0040>

5. Организация на обединените нации

- Програма до 2030 г. за устойчиво развитие
<https://sdgs.un.org/goals>